

KRAJSKÝ ÚŘAD KARLOVARSKÉHO KRAJE

ODBOR ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A ZEMĚDĚLSTVÍ

VEŘEJNÁ VYHLÁŠKA

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

Krajský úřad Karlovarského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, jako věcně i místně příslušný orgán ochrany přírody ve smyslu § 29 odst. 1 a § 67 odst. 1, písm. g) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, podle § 171 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“), a § 77a odst. 5 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), a podle § 13h odst. 2 a současně § 37, § 43 a § 44 zákona vydává:

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

Článek I.

Předmět úpravy

- 1) Tímto opatřením obecné povahy se v rozsahu územní působnosti Krajského úřadu Karlovarského kraje jako příslušného orgánu ochrany přírody (dále jen „krajský úřad“) **stanovují bližší podmínky uplatňování Zásad regulace bolševníku velkolepého (*Heracleum mantegazzianum*) v České republice¹** (dále jen „Zásady regulace“) za účelem jeho odstranění, případně kontroly nebo izolace. Dle schválených Zásad regulace bolševníku velkolepého (*Heracleum mantegazzianum*) v České republice je jako dlouhodobý cíl stanovena úplná eradikace² (úplné odstranění) bolševníku velkolepého na celém území ČR. Toto opatření obecné povahy se vztahuje na území Karlovarského kraje v kompetenci krajského úřadu, tj. mimo území velkoplošných chráněných území (CHKO Slavkovský les), území Vojenského újezdu Hradiště a chráněných území v kategoriích národní ochrany.
- 2) Současně se pro účel dle předchozího odstavce **povoluje výjimka ze základních podmínek ochrany přírodních rezervací, konkrétně k používání biocidů, a uděluje souhlas k činnostem omezeným dle bližších podmínek ochrany v přírodních rezervacích a přírodních památkách a souhlas k činnostem omezeným v jejich ochranných pásmech, konkrétně ke vjezdu, vstupu a používání chemických prostředků v těchto územích.**

Článek II.

Opatření k regulaci

- 1) Při eradikaci bolševníku velkolepého se postupuje v souladu s kap. 3.1, 3.2, 3.3, 3.4. a 4.7.5 Zásad regulace.³ Především je nutné:

¹ Zásady regulace bolševníku velkolepého (<https://mzp.gov.cz/system/files/2024-09/ODOIMPZ-bolsevník-20230721-1.pdf>).

² Úplná eradikace je termín pro dosažení ideálního stavu. Teoreticky jde o možný, nikoliv však vždy hospodárný výsledek. Příslušné orgány by měly k dosažení takového stavu směřovat, s ohledem na hospodárnost, proporcionalitu, ale i ekologické limity je stále třeba hodnotit a stanovovat priority takového postupu.

³ Viz také Standardy péče o přírodu a krajinu, Likvidace vybraných invazních druhů rostlin, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

- a) bolševník a jeho porosty eradikovat mechanicky či chemicky nebo kombinací obou metod.⁴ Přednostně je třeba řešit rostliny či porosty s významným rizikem dalšího šíření (podél cest, vodních toků atp.). Chemické zásahy je třeba provádět v souladu s rostlinolékařskými předpisy⁵.
 - b) Mechanické a chemické zásahy provádět ve vegetační době. Eradikaci rostlin je nutno provádět nejpozději do doby květu. Při zjištění kvetoucích rostlin je nutno květenství důkladně zlikvidovat (optimálně spálit) včetně semen tak, aby nedošlo k rozsypání a šíření semen.
 - c) S ohledem na termín a metodiku zásahu kontrolovat místo, kde byla opatření provedena, provádět kontroly po zásahu (u mechanického v řádu týdnů, u chemického cca měsíc po zásahu) nebo v následujícím roce a v dalších letech. V souladu se Zásadami regulace odstraňovat všechny zjištěné rostliny.
- 2) Opatření k eradikaci bolševníku je naplňováno na základě vlastnické, územní nebo správní příslušnosti:
- a) uživateli nebo vlastníky pozemků v rámci běžné péče o pozemky;
 - b) správci pozemků ve vlastnictví státu – zejm. Povodí Ohře s. p., Povodí Vltavy s. p., Lesy České republiky, a. s., Státní pozemkový úřad, aj.;
 - c) orgány ochrany přírody v rámci péče o zvláště chráněná území, prvky soustavy Natura 2000 nebo významné biotopy;
 - d) územně samosprávnými celky v rámci koncepčních (projektových) zásahů⁶ s ustálenou metodikou, pravidly a cílením;
 - e) dílčími legislativními opatřeními⁷.
- 3) Pokud uživatelé nebo vlastníci pozemků s výskytem bolševníku velkolepého jeho eradikaci neprovádějí, může je příslušný orgán ochrany přírody v rámci naplňování priorit dle čl. III vyzvat, aby za podmínek dle § 13j odst. 4 zákona zajistili její provedení, a informovat je o možnosti dalšího postupu dle § 68 odst. 3 a 4 zákona. Výzva se uživatelům či vlastníkům pozemků doručuje písemně, a není-li to možné nebo účelné, prostřednictvím veřejné vyhlášky.
- 4) Neobdrží-li krajský úřad do konce lhůty stanovené ve výzvě písemný projev vůle uživatele nebo vlastníka provést nezbytná regulační opatření, je v souladu s § 13j odst. 4 zákona oprávněn tato opatření provést sám.
- 5) Je-li to účelné, vyzve krajský úřad uživatele či vlastníky pozemků, na kterých byla provedena regulační opatření, postupem obdobným jako v čl. II. odst. 3 a 4, aby dohodnutým způsobem zajistili opatření k obnově dotčených ekosystémů, popř. taková opatření učiní sám.
- 6) Krajským úřadem budou v rámci mapování shromažďována data o výskytu bolševníku velkolepého na území Karlovarského kraje. Při zjištění výskytu bolševníku velkolepého je nutno toto zjištění výskytu hlásit krajskému úřadu včetně dat o lokalizaci (číslo pozemku a katastrální území, GPS souřadnice atp.), popř. velikosti zjištěného porostu bolševníku (ks, metry čtvereční).

⁴ Určení metod ovlivňují další specifické veřejné zájmy, jako jsou ochranná pásma vodních zdrojů, lokalizovaná včelstva, plochy ekologického zemědělství apod.

⁵ Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči.

⁶ V rámci Karlovarského kraje jde momentálně o nejefektivnější možné řešení dané rozšířením populace druhu, v jehož rámci ztrácí bodová řešení smysl, protože zpravidla neřeší tendence invazivního šíření v rámci dotčených subpopulací nebo koridorů.

⁷ Např. návrhy podopatření v rámci dotační politiky MZE, MŽP, příp. doplnění povinností správců aj.

- 7) Krajským úřadem bude dále prováděn monitoring úspěšnosti prováděných opatření na všech evidovaných lokalitách s výskytem bolševníku.

Článek III. Priority regulace

- 1) **Orgán ochrany přírody stanoví na základě validního prokázání výskytu (mapování v režii AOPK ČR, případně vlastní, průzkumy a studie) nebo daných územních specifik prioritní oblasti regulace, jejichž vymezení může být, s ohledem na vývoj regulace a změny vyvolané změnou přírodních a krajinných charakteristik průběžně aktualizováno. Prioritními oblastmi regulace se rozumí:**
 - a) zvláště chráněná území a lokality výskytu zájmových přírodních prvků;
 - b) území soustavy Natura 2000, zejména pak prioritní biotopy ne biotopy prioritních druhů;
 - c) koridory vodních toků včetně povodí;
 - d) koridory komunikací a liniových technických prvků;
 - e) zdrojové lokality šíření s masovým výskytem bolševníku velkolepého a hojnou semennou zásobou. Zdrojové lokality zpravidla navazují na přirozené a umělé koridory šíření a na lokality s nízkou intenzitou hospodaření. Za zdrojovou lokalitu se zpravidla nepovažují kompaktní izolované výskyty limitované návazností na plochy, kde je riziko šíření minimální (např. uprostřed intenzivně obhospodařované zemědělské půdy, uvnitř dobývacích prostorů apod.).
- 2) **Na pozemcích s umístěním technické infrastruktury, zejména komunikací, železničních drah a produktovodů včetně jejich ochranných pásem, a na pozemcích vodních toků:**
 - a) Uživatelé nebo vlastníci pozemků zajistí při jejich správě a při údržbě technické infrastruktury či vodních toků, aby veškeré práce probíhaly v souladu se Zásadami regulace bolševníku velkolepého.
 - b) Krajský úřad může uživatelům nebo vlastníkům pozemků předávat informace o místech výskytu bolševníku velkolepého a o požadavcích na provádění regulačních zásahů.
- 3) **Na pozemcích ve vlastnictví obcí, kraje a státu, včetně pozemků svěřených do správy dalším subjektům:**
 - a) Uživatelé nebo vlastníci pozemků zajistí, aby všechny zásahy na těchto pozemcích probíhaly v souladu se Zásadami regulace. Průběžně navíc provádějí cílené kroky k odstranění bolševníku velkolepého.
 - b) Krajský úřad může uživatelům nebo vlastníkům pozemků předávat informace o místech výskytu bolševníku velkolepého a o požadavcích na provádění regulačních zásahů.
- 4) **Na lesních pozemcích ve vlastnictví státu a samosprávných subjektů, které jsou ve správě jimi zřizovaných organizací:**
 - a) Uživatelé, nebo vlastníci lesních pozemků průběžně provádějí cílené kroky k odstranění bolševníku velkolepého.
 - b) Zásahy k regulaci bolševníku velkolepého musí být prováděny v souladu se Zásadami regulace.
- 5) **Na všech ostatních pozemcích:**
 - a) Uživatelé, nebo vlastníci pozemků průběžně provádějí cílené kroky k odstranění bolševníku velkolepého.
 - b) Zásahy k regulaci bolševníku velkolepého musí být prováděny v souladu se Zásadami regulace.

Článek IV. Obecná úprava

- 1) V rámci stavebních činností, zemních prací či těžby surovin je nutné dbát, aby nedocházelo k šíření bolševníku velkolepého.
- 2) Šíření bolševníku velkolepého v důsledku nedodržování postupů dle Zásad regulace a tohoto opatření obecné povahy může být podle příslušných skutkových podstat obsažených v zákoně postihováno jako přestupek.

Článek V. Platnost a účinnost

- 1) Opatření obecné povahy podle § 173 odst. 1 správního řádu nabývá účinnosti patnáctým dnem po dni vyvěšení veřejné vyhlášky na úřední desce Krajského úřadu.
- 2) Toto opatření obecné povahy je platné do jeho zrušení Krajským úřadem Karlovarského kraje (tj. do splnění cíle – dosažení úplné eradikace bolševníku).

Odůvodnění

Krajský úřad, jako příslušný orgán ochrany přírody podle ustanovení § 77a odst. 5 písm. g) a i) zákona, přistoupil k vydání tohoto opatření obecné povahy, kterým je řešena implementace nařízení EP a Rady (EU) č. 1143/2014, o prevenci a regulaci zavlečení či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů. Novelou zákona (platnost a účinnost novely od 1. 1. 2022) byla následně uložena vlastníkům a uživatelům pozemků a dalším osobám včetně orgánů ochrany přírody povinnost realizovat opatření k úplné eradikaci bolševníku velkolepého na celém území ČR. Ministerstvem životního prostředí byly následně v roce 2023 vydány a schváleny **Zásady regulace bolševníku velkolepého (*Heracleum mantegazzianum*) v České republice**. Opatření obecné povahy jsou krajským úřadem ve smyslu § 13h odst. 2 zákona upřesňovány priority, postupy a opatření k regulaci bolševníku včetně termínů (daných metodikou, příp. v rámci nápravných opatření).

Bolševník velkolepý je impozantní rostlina, která pochází z oblasti centrální Asie (Kavkaz a z jihu přilehlé oblasti). Dorůstá výšky několika metrů (až pěti) a jeho bílá květenství mohou dosahovat i půl metru v průměru. Bolševník je veden jako nebezpečný invazní druh, který je schopen ničit původní ekosystémy. Obsahuje látky, které u člověka způsobují těžké fotodermatitidy (dráždí kůži a způsobují vyrážky a puchýře). Vzhledem ke zdravotním rizikům je nezbytné používat při likvidaci bolševníku vhodný ochranný oděv, popř. další ochranné pomůcky (brýle nebo obličejový štít, respirátor). Je nutno si uvědomit, že prvotní kontakt s rostlinou a jejími šťávami je bezbolestný. Fototoxické reakce, které jsou příčinou následných problémů, se aktivují obvykle po 15 minutách osvětlení postižených míst.

Území Karlovarského kraje je dlouhodobě považováno za zdrojovou oblast, v níž je výskyt bolševníku velkolepého plošným problémem na cca 30 % území. Dalších cca 40 % pak eviduje roztroušený výskyt ve formě jednotlivých rostlin, menších ploch, či ukrytých enklávách potenciálních zdrojových lokalit. Tradičním koridorem šíření jsou přirozené trasy jako vodní toky, v masové míře ale také komunikace a železniční tratě.

Na základě výše uvedeného byl v letech 2012 až 2015 na území Karlovarského kraje realizován projekt „Omezení výskytu invazních druhů rostlin v Karlovarském kraji“ včetně následné desetileté udržitelnosti

projektu. V průběhu tohoto období byla mimo jiné prováděna cílená likvidace bolševníku na zmapovaných lokalitách řešeného území, které zahrnovalo 2 800 m², kdy došlo ke snížení výměry zamořených ploch bolševníku o 87 %.

Karlovarský kraj se však stále potýká s problémem výskytu bolševníku, který pramení z předprojektového období dlouhodobě neřešeného hojného a rozsáhlého výskytu na území Karlovarského kraje a je tak nezbytně nutné řešit problematiku výskytu bolševníku komplexně na celém území, aby došlo k omezení procesů ohrožujících zachování biodiverzity a žádoucích ekosystémů, zamezení negativních dopadů na životní prostředí, zemědělskou půdu a aby se tak předešlo stádiu, kdy začne docházet ke kvantifikovatelným újmám a zvýšení nákladovosti opatření, která by měla negativní vývoj zvrátit. Koncepční eradikace výskytu a šíření bolševníku má tak řadu ekologických, ale i ekonomických přínosů, které se vzájemně prolínají.

Karlovarský kraj je, s ohledem na výše uvedené, specifickým územím, kde by obecné využití zásad regulace představovalo málo účinný nástroj se spíše konzervačním účinkem na současný stav populace. To je tímto dokumentem reflektováno formou preference koncepčního řešení, které počítá spíše s plošným zásahem formou projektového opatření s využitím externích zdrojů. Individuální přístup jednotlivých vlastníků je zásadním prvkem budoucí „dobré praxe“, vyžadující nastolení určitého startovního stavu, kterého je třeba nejdříve dosáhnout. Restriktivní opatření obrácená proti pasivitě vlastníků budou zvažována pouze individuálně, na základě specifických podmínek, plošná opatření tohoto typu nedávají momentálně smysl s ohledem na skutečnost, že současný stav je většinovou měrou „zdeděný“ na základě řady desetiletí trvající absence péče. V rámci dosažení co nejefektivnějších zásahů je třeba úzce spolupracovat s místními samosprávnými celky, ale i s orgány státní správy, kterými jsou v Karlovarském kraji Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (zejména na bázi prolnutí území v plochách zdrojových lokalit) a Újezdním úřadem Vojenského újezdu Hradiště.

Jak již bylo konstatováno výše, povinnost úplné eradikace bolševníku velkolepého vyplývá z nařízení EP a Rady (EU) č. 1143/2014, o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů, která byla implementována v rámci novely zákona v roce 2021 s účinností od 1. 1. 2022. Ministerstvem životního prostředí byly proto zpracovány a schváleny Zásady regulace bolševníku velkolepého v České republice. Vydání tohoto nařízení navazuje na vydané zásady a upřesňuje postup a povinnosti jednotlivých subjektů v této věci.

Neomezená platnost tohoto opatření obecné povahy byla stanovena s ohledem na uloženou nutnost úplné eradikace bolševníku na území Karlovarského kraje.

Poučení

Proti opatření obecné povahy nelze podat opravný prostředek (§ 173 odst. 2 správního řádu).

Ing. Regina Martincová
vedoucí odboru životního prostředí a zemědělství

Příloha: Přehled metod dle Zásad regulace bolševníku velkolepého.

Rozdělovník:

Zveřejněno na úřední desce Krajského úřadu Karlovarského kraje – vyvěsit trvale do splnění cíle

Do datové schránky jako příloha žádosti o zveřejnění na úřední desce všem obcím a městům Karlovarského kraje, vyjma těch, které leží celým svým obvodem na území CHKO či KRNP a jeho ochranného pásma"

Obce:

Na vědomí:

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov

Ministerstvo životního prostředí, Sekce ochrany přírody a krajiny, Vršovická 1442/65, 100 10 Praha 10

Vyvěšeno dne:

Příloha: Přehled metod dle Zásad regulace bolševníku velkolepého, kapitoly 4.7.5.

Aplikace přípravku (herbicidu)	Období zásahu	Metoda	Číslo stránky v zásadách regulace	Je k aplikaci potřebná způsobilost? ¹
NE	Zjara hned po vyrašení rostlin	Mechanické podrývání rostlin	24	NE
ANO	Nejpozději do doby květu	Aplikace herbicidu na listy rostlin	25	ANO
ANO	Zjištění kvetoucí rostliny	Je nutno květ a zejména semena důkladně zničit (spálit) tak, aby nedošlo k rozšíření semen. Na zbytek rostliny aplikovat herbicid	25	ANO

Obecné zásady

Bolševník je vhodné odstraňovat kombinací obou metod, tj. mechanické a chemické. Optimální postup je malé rostliny podrýt rýčem (přerušení kořene 10-15 cm pod zemí) a vyrytou rostlinu nechat na vhodném stanovišti uschnout. Mechanickou likvidaci je vhodné provádět hned po vyrašení rostlin. Při následné kontrole (červen) je optimální provést postřik nalezených rostlin selektivním herbicidem. Při opakovaném použití herbicidu ve stejném místě (na dohledané přeživší rostliny) je možno použité herbicidy střídat (pro první postřik použít selektivní herbicid, při dalším použití ve stejném místě je možno použít totální herbicid s tím, že dojde k aplikaci jen na přeživší rostliny).

Při zjištění kvetoucí rostliny je třeba odstranit květ a důkladně jej zničit včetně semen (spálit) tak, aby nedošlo k šíření semen. Na zbylou rostlinu aplikovat herbicid.

Chemické přípravky (herbicidy) je třeba používat v souladu s jejich povolením a s pokyny uvedenými na obalu.² Potlačování bolševníku zejména na zemědělských pozemcích je možné i prováděním hospodaření (kosení, pastva). Management na eradikaci bolševníku je na zasažených pozemcích provádět po dobu alespoň 15 let.

Mechanické odstranění (ideální je rostlinu na jaře po vyrašení podrýt – přerušit kořeny cca 10 cm pod povrchem) je nutno provést před vysemeněním rostliny (obvykle to znamená v první půli května).

Chemický postřik je v první fázi optimální realizovat selektivním herbicidem. Totální herbicidy obsahující glyfosát (např. Roundup-Bioaktiv) likvidují všechny zasažené rostliny. Aplikaci postřiku je třeba provést opět brzy na jaře, když rostliny dosáhnou výšky zhruba 20-40 cm. Na konci května/začátku června je třeba postřik zopakovat, pro tuto fázi je možno použít totální herbicid s tím, že aplikace je prováděna pouze na přeživší rostliny.

Obě metody (mechanickou a chemickou) lze kombinovat. Vždy je nutno pamatovat na to, že nestačí výskyt rostliny potlačit, nemá-li se invazní proces opakovat, je nutno ještě minimálně 10 let oblast pečlivě hlídat (s ohledem na semennou zásobu v půdě) a provádět eradikaci nalezených rostlin bolševníku.

¹ Viz. Odborná způsobilost pro nakládání s přípravky [<https://eagri.cz/public/portal/ukzuz/pripravky-na-or/odborna-zpusobilost>]. Údaje jsou platné ke dni vydání tohoto opatření obecné povahy.

² Informace o přípravcích na ochranu rostlin jsou k dispozici na webových stránkách ÚKZÚZ:

Registr přípravků na ochranu rostlin (<https://eagri.cz/public/app/eagriapp/POR/>);

Rostlinolékařský portál (https://eagri.cz/public/app/srs_pub/fytoportal/public/#rlp).